
Henrik Asheim (Indlæg)

Jeg vil på vegne av Ministerrådet for utdanning og forskning legge frem Ministerrådets forskningspolitiske redegjørelse. Forskningsministrene takker for interessen for forskningssamarbeidet og for denne anledning til å redegjøre for det forskningspolitiske samarbeidet.

I Norden ligger mye til rette for et godt forskningssamarbeid. Vi har gode institusjoner, mange fellestrekk, relativt korte avstander, stor grad av tillit til hverandre og langt på vei en felles samarbeidskultur. Derfor er det også mye godt samarbeid mellom enkeltforskere, mellom institusjoner, mellom finansierende organer og mellom regionenes forskningsministre. Men det er fortsatt et betydelig potensial for videre utvikling av dette samarbeidet.

Det nordiske forskningssamarbeidet handler om å utnytte dette potensialet, om å styrke Norden som kunnskapsregion, og om å styrke forskningen og forskningspolitikken i landene og Færøyene, Grønland og Åland. Slik kan vi samarbeide for et styrket Norden kunnskapsmessig, næringsmessig og kulturelt. Det er altså fortsatt et potensial for bedre forskningssamarbeid i Norden. Denne redegjørelsen kommer på et tidspunkt hvor det allerede arbeides med justeringer. Dette er dermed et godt tidspunkt for å redegjøre for hvordan Ministerrådet tenker om reformarbeid og politikkutvikling.

I de senere årene har hovedvekten i det nordiske samarbeidet blitt lagt på samarbeid om forskningsfinansiering, mens det ikke i samme grad har vært lagt vekt på samarbeid om forskningspolitikk og på virkemidler for direkte samarbeid mellom forskere.

Den sterke prioriteringen av samarbeid om forskningsfinansiering bør

justeres noe. Det kan være aktuelt å gi økt prioritet til samarbeid på forskernivå, kanskje særlig til tiltak rettet mot forskerutdanning, mobilitet og nettverk for yngre forskere, slik at sterke nordiske samarbeidsflater for fremtidens nordiske forskere blir sikret.

MR-U har styrket arbeidet med forskningsrådsmodellen, hvor NordForsk er et organ og en arena for samarbeid mellom de nordiske forskningsfinansierende organene. MR-U har styrket styringen av NordForsk som nordisk institusjon, dialogen med NordForsks styre er intensivert, og MR-U har vedtatt et tydeligere strategisk mandat for NordForsk. NordForsk har på sin side tatt initiativ til bedre samvirke med de forskningsfinansierende organene i utformingen av sine program. Dette er viktige tiltak, og det er vesentlig å gi dem tid til å virke.

I tillegg vil jeg også nevne at direktørene for de forskningsfinansierende organene i Norden, NordHorcs, har tatt initiativ til tettere kontakt og økt dialog mellom sine organer og Ministerrådet. Dette er meget positivt. MRU har derfor invitert NordHorcs til et møte med Ministerrådet om nordisk forskningssamarbeid. Møtet er i neste uke, og jeg ser frem til diskusjoner også der om veien videre for det nordiske forskningssamarbeidet.

La meg si noen ord om samarbeidsorganene. En prosess med å reformere samarbeidsorganenes finansiering har pågått siden 2013. Saken gjelder Nordita, Nordisk institutt for teoretisk fysikk i Stockholm, NIFS, Nordisk institutt for sjørett i Oslo, NIAS, Nordisk institutt for Asiastudier i København, og NordVulk, Nordisk vulkanologisk institutt i Reykjavik. Nordisk samisk institutt er senere trukket ut av denne prosessen på bakgrunn av institusjonens særlige stilling som høyskole for urfolk.

Når MR-U ønsker å gjøre endringer i finansieringsforutsetningene, skyldes det ikke utilfredshet med instituttene arbeid. Nylige evalueringer viser at samarbeidsorganene har god kvalitet, og at deres arbeid har stor nordisk merverdi. Men det er likevel flere begrunnelser for å endre samarbeidsorganets finansieringsforutsetninger. For det første bør de tematiske prioriteringene i det nordiske forskningssamarbeidet utformes ut fra landenes forskningspolitikk, slik det kommer til uttrykk gjennom

forskningsrådenes prioriteringer. Forskningsrådenes og NordForsks vurderinger bør på sin side bygge på forskningsmiljøenes vurderinger.

For det andre har verken Nordisk ministerråds sekretariat eller EK-U, den nordiske embetsmannskomiteen, kapasitet eller kompetanse til å gjøre tematiske forskningspolitiske vurderinger og prioriteringer eller til å følge opp de områder, tema eller organer som finansieres.

For det tredje skjer det endringer i kunnskapsbehov og samfunnsutfordringer som gjør det nødvendig å reformere både finansieringsformer og forskningsinstitusjoner. Dette har skjedd og skjer nasjonalt og bør også skje nordisk.

Sist, men ikke minst – og dette er nok det viktigste argumentet for det vi gjør: Dagens finansieringsmodell innebærer at en betydelig del av de meget begrensede nordiske forskningsmidlene brukes på permanent basisfinansiering av institusjoner innenfor bestemte fagfelt. Det skjer uten forskningspolitisk eller vitenskapelig vurdering og uten konkurranse. Samlet innebærer dette at Nordisk ministerråd ikke bør finansiere bestemte forskningsinstitusjoner. Slik direkte finansiering er også i strid med prinsippet om fleksibel budsjettering. På denne bakgrunnen har EK-U besluttet at Nordisk ministerråds sekretariat gis i oppdrag å lage rammeavtale for perioden 2019–2022 med samarbeidsorganene, og deres nordiske finansiering reduseres med 25 pst. årlig. De frigjorte midlene overføres til NordForsk, som får i oppdrag å utvikle og gjennomføre forskningsprogrammer og iverksette instrumenter som er relevante også for samarbeidsorganets virksomhet.

Informasjon

Tale nummer

170

Type

Indlæg

Speaker role

Kunnskapsminister, Norge

Dato

01.11.17 12:36